

اهمیت مطالعات آینده پژوهی در برنامه ریزی مسکن

فیروز جعفری*، عادل شری زاده

۱- استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (firuz_jafari@yahoo.com)

۲- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (sherizadeh_adel12@yahoo.com)

چکیده

در آغاز هزاره سوم فرآیند برنامه ریزی از مفاهیم پیش بینی و کشف آینده عبور کرده و به حوزه آینده پژوهی با هدف معماری آینده مطلوب قدم برداشته است. در این شیوه برنامه ریزی، شناسایی عوامل مؤثر بر وضعیت آینده برنامه ریزی ها و در نظر گرفتن عدم قطعیت های بحرانی و نیز برنامه ریزی برای رویارویی مؤثر با آن ها از بروز چالش ها جلوگیری خواهد کرد. این مقاله بر اساس روش کتابخانه ای و اسنادی به بحث در ارتباط با اهمیت مطالعات آینده پژوهی در فرآیند برنامه ریزی مسکن می پردازد. نتایج حاکی از آن است که رویکرد موجود در نظام برنامه ریزی مسکن مبتنی بر روش های سنتی است. از آنجا که در این رویکرد آینده بر اساس رویدادهای گذشته تحلیل می شود، ظهور چالش ها و مسائل مختلف در عرصه برنامه ریزی مسکن دور از انتظار نیست. لذا تغییر رویکرد برنامه ریزی از اکتشافی به هنجاری و تحلیل مؤلفه های تأثیرگذار در برنامه ریزی مسکن اقشار کم درآمد و دخالت دادن آن ها در این فرآیند می تواند از بروز چالش های پیش رو در عرصه برنامه ریزی مسکن اقشار کم درآمد جلوگیری کند.

واژه های کلیدی: آینده پژوهی، مسکن، برنامه ریزی مسکن، رویکرد اکتشافی و هنجاری

۱- مقدمه

رؤیای شناخت و آگاهی نسبت به آینده، رؤیایی است که از دیرباز تلاش افراد بسیاری را در طول تاریخ به خود معطوف داشته است. آینده در هر لحظه در حال ساخته شدن است و هیچ گاه نمی ایستد (سیاح مفصلی و اسدی، ۱۳۹۴: ۱۶). عدم قطعیت نهفته در آینده برای بعضی، توجیه کننده عدم دوراندیشی آنان است و برای عده ای دیگر، منبعی گران بها از فرصت ها. لذا بهتر است سازمان های زیرک و چابک در کنار مدیریت ریسک به مقوله آینده پژوهی نیز توجه بیشتری داشته باشند تا با استفاده از مسیرهایی که این علم در اختیارشان می گذارد، راهبرد معطوف به آینده سازی را شناسایی نموده و با سهولت بیشتری به آینده های مطلوب خود برسند (مظفری، ۱۳۸۹: ۳۸). سرعت و دگرگونی ها در پدیده های علمی، اجتماعی و فرهنگی به گونه ای است که سازمان ها را با مشکل جدید روبه رو کرده است. مدیران سازمان ها، درگذشته با برنامه ریزی سنتی و برنامه ریزی راهبردی، می کوشیدند دگرگونی ها را به نفع سازمان مهار کنند؛ اما اکنون محیط پرتلاطم و نامطمئن، ناکامی برنامه ها را رقم می زند. یکی از است. در آینده پژوهی، «آینده پژوهی» دانش های جدید و مفید برای هدایت سازمان ها مدیران اندیشور با تحلیل رویدادها و به بارگیری خلاقیت و نبوغ، از آینده آگاهی می یابند. این آگاهی به صورت آینده محتمل، آینده ممکن و آینده مطلوب می تواند دریچه ای از آینده، پیش روی مدیران بگشاید (منطقی، ۱۳۹۰: ۵۱). آینده پژوهی هنر شکل دادن به آینده است. تصویرهای آینده، اهداف، آرمان ها، امیدها، نگرانی ها و آرزوها جهت دهنده اقدامات فعلی هستند. انسان